

завжди буде звернена до вершин, осяяних благодорством ідеї, – лише за цієї умови вона переживатиме почуття вдячності Батьківщині, почуття обов'язку перед нею. Уміння показувати юному громадянину вершину людського – одна з тонких граней педагогічної майстерності та мистецтва» [5, 478].

У Концепції громадянського виховання зазначено, мета громадянського виховання – сформуванню свідомого громадянина-патріота, тобто людину, якій притаманні особистісні якості й риси характеру, спосіб мислення, вчинки та поведінка, спрямовані на розвиток демократичного громадянського суспільства в Україні [2].

Виховати громадянина – означає підготувати підрастаюче покоління до участі у розв'язанні сьогоденних та перспективних завдань держави. Виконати це завдання – означає сформуванню у молодій людини комплекс особистісних якостей і рис характеру, що є основою специфічного способу мислення та спонукальною силою повсякденних дій, вчинків, поведінки [3, 38].

Отож, формування громадянських компетентностей у майбутніх вчителів початкової школи в процесі професійної підготовки – новий напрям організації освітнього процесу у різних типах освітніх інституцій. Громадянська позиція, громадянська ідентичність, громадянська просвіта та громадянська освіта – ось далеко не весь перелік складових професійної підготовки вчителя початкової школи, основна мета якої – формування чіткої позиції громадянина, активного діяча суспільства.

Список використаних джерел:

1. Карнаух А. Громадянська освіта як засіб формування політичної культури молоді / Анна Карнаух // Політичний менеджмент. – 2007. – № 6. – С.82-88.
2. Концепція громадянського виховання особистості в умовах розвитку української державності: Проект / Наук. творч. колектив: О.Сухомлинська (наук. кер.) та ін. // Шлях освіти. – 2000. – №3. – С. 7–13.
3. Косарева Н. І. Особливості громадянського виховання студентської молоді // Громадянське виховання студентської молоді в умовах трансформації суспільства. Збірник наукових статей. 19 – 21 травня 1998 року, м. Черкаси. За матеріалами Всеукраїнського науково-практичного семінару. – С.36-42.
4. Навчаємо демократії. Базові матеріали з питань освіти для демократичного громадянства та освіти з прав людини для вчителів / Р. Голлоб, П. Крапф, О. Олафсдоттір, В. Вайдінгер; ред. Р. Голлоб, П. Крапф, В. Вайдінгер; Пер. з англ. та адапт. Л. І. Паращенко. – 3-тє вид. – К.: Основа, 2016. – Т. 1. – 164 с.
5. Сухомлинський В. Я розповім вам казку...Філософія для дітей / Василь Сухомлинський ; уклад. Сухомлинська О.В. – Х.: ВД «ШКОЛА», 2016. – 576 с.
6. Хартлей М. Партнерство шкіл, суспільства, університетів для підтримки стійкої демократії: Освіта для демократичного громадянства в Європі і Сполучених Штатах : пакет ОДГ/ОПЛ / М.Хартлей, Т.Хадлестон. –Том 5. – Рада Європи : Страсбург [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.coe.int/edc.

ІНТЕГРОВАНІЙ ПІДХІД ДО ЗМІСТУ ПОЧАТКОВОЇ ОСВІТИ В КОНТЕКСТІ РОЗВИТКУ НОВОЇ УКРАЇНСЬКОЇ ШКОЛИ

О. Наконечна, здобувач ступеня вищої освіти «магістр»

*Науковий керівник: В.І.Імбер, кандидат педагогічних наук, старший викладач
Вінницький державний педагогічний університет імені Михайла Коцюбинського (Україна)*

INTEGRATED APPROACH TO CONTENT OF PRIMARY EDUCATION IN THE CONTEXT OF THE DEVELOPMENT OF A NEW UKRAINIAN SCHOOL

O. Nakonechna, master's student

Vinnitsia Mykhailo Kotsiubynskyi State Pedagogical University (Ukraine)

Анотація. У статті висвітлено реалії впровадження інтегрованого підходу в освітній процес початкової школи. Проаналізовано поняття «інтеграції» та виокремлено шляхи реалізації міжпредметної інтеграції на уроках у початковій школі в умовах інтегрованого підходу.

Ключові слова: інтеграція, міжпредметна інтеграція, інтегрований підхід, цілісне уявлення про навколишній світ, життєві ситуації.

Abstract. *The article describes the realities of implementation of an integrated approach in the educational process of primary school. The concept of «integration» is analyzed and ways of realization of interdisciplinary integration at the lessons in primary school in the conditions of the integrated approach are singled out.*

Keywords: *integration, interdisciplinary integration, integrated approach, integral concept of the surrounding world, life situations.*

Реформування змісту освіти в Україні передбачає пошук нових підходів до структурування знань як засобу цілісного розуміння та пізнання світу. Відповідно до Державної національної програми «Освіта» першочерговими завданнями є відбір і структурування навчального матеріалу на засадах диференціації та інтеграції, забезпечення альтернативних можливостей для одержання освіти відповідно до індивідуальних потреб та здібностей; орієнтація на інтегровані курси, тощо.

На сучасному етапі розвитку початкової школи характерним є: зміст освіти, обсяг необхідної інформації, а також формування в дітей цілісної картини світу. В Україні принцип інтеграції проголошений основним принципом реформування освіти поряд з принципами гуманізації та диференціації [8, 4].

Спробуємо розглянути шляхи впровадження інтегрованого підходу в освітній процес початкової школи, зокрема на уроках математики.

Проблема інтеграції знань стала предметом для дослідження знаних вітчизняних та закордонних науковців. Серед сучасних дослідників, які опікуються цією проблемою, можна назвати Т.Браже, О.Гільзову, М.Масол, О.Савченко, Н.Сердюкову, О.Сухаревську, В.Фоменка. Перші спроби створення системної освіти були зроблені Д. Дьюї, С. Шацьким. Однак дана проблема має глибоке наукове коріння, про що свідчать запропонований К.Ушинським синтетичний метод навчання грамоти, уроки мислення в природі В.Сухомлинського, уроки мистецтва Д. Ковалевського та Б.Юсова, педагогічну теорію співробітництва Ш. Амонашвілі, що побудована на засадах інтеграції.

У контексті досліджень, ми поділяємо думку О. Савченко, яка зазначає, що метою інтегрованих уроків є створення передумов для різнобічного розгляду учнями певного об'єкта, поняття, явища, формування системного мислення, збудження уяви, позитивного емоційного ставлення до пізнання.

У своїх працях автор пояснює, чим відрізняються уроки інтегрованого змісту від використання міжпредметних зв'язків. На її погляд, це різні дидактичні поняття. Міжпредметні зв'язки передбачають включення в урок запитань і завдань із матеріалу інших предметів, що мають допоміжне значення для вивчення його теми. Це – окремі короточасні моменти уроків, які сприяють глибшому сприйманню та осмисленню якогось конкретного поняття. Особливість інтегрованого уроку полягає в тому, що тут поєднуються блоки знань із різних предметів, підпорядковані одній темі. Тому, дуже важливо чітко визначати мету інтегрованого уроку.

На думку Н. Гавриш, інтеграція спрямована на розкриття цілісної сутності певної теми засобами різних видів діяльності, що об'єднуються в широкому інформаційному полі заняття через взаємне проникнення та збагачення. Науковець розмежовує схожі за структурою заняття – інтегроване та комплексне. Вона зауважує, що в інтегрованому занятті об'єднання відбувається з проникненням елементів однієї діяльності в іншу, тобто межі такого об'єднання розмиті. На такому занятті майже неможливо, принаймні дуже важко відокремити один вид діяльності від іншого. Комплексне заняття спрямоване на різнобічне розкриття сутності певної теми засобами різних видів діяльності, що послідовно змінюють один одного. У комплексному занятті одна діяльність змінює іншу, і цей перехід відчутний: помалювали, тепер пограємо, а потім послухайте казку [2, 24].

Можливості інтеграції як методичного явища розкриває Н. Светловська. Вона зазначає, що інтеграція – це не зміна діяльності і не просте перенесення знань або дій, які засвоїли діти, з одного предмета на інший для усунення повторних пояснень уже вивченого, або для прискорення процесу навчання, або для закріплення переносу знань, умінь, навичок.

Такий процес традиційно називається в педагогіці та в методиці використанням внутрішньо- і міжпредметних зв'язків у навчанні, що є виявленням тенденцій, передумов до майбутньої інтеграції, але ніяк не самої інтеграції. На думку Н. Светловської, інтеграція – це створення нового цілого на основі виявлених однотипних елементів і частин в кількох раніше різних одиницях (навчальних предметах, видах діяльності тощо), а потім пристосування цих елементів і частин та їх об'єднання в неіснуючий раніше моноліт особливої якості. Науковець застерігає педагогів від механічного й бездумного поєднання діяльностей.

Позитивні та негативні фактори впровадження інтеграції в освітній процес розглядає Ю. Колягін. Головним аргументом за впровадження інтеграції, на його думку, є наявність більших потенційних можливостей у розвитку інтелекту дитини. Негативними факторами інтеграції освіти він вважає такі: малочисельність навчальних предметів, необхідність формування важливих навичок читання, письма і лічби, труднощі у викладенні інтегративних курсів так, щоб дітям було зрозуміло й цікаво. Ю. Колягін зазначає, що не будь-яке об'єднання навчальних предметів або їх складових є інтеграцією. Він акцентує увагу на тому, що необхідна ідея, реалізація якої забезпечить нерозривний зв'язок, цілісність інтегрованого курсу [3, 52].

На думку науковця, поняття «інтеграція» стосовно системи навчання може мати два значення. Перше – це створення в дитини цілісного уявлення про навколишній світ (тут інтеграція розглядається як мета навчання). Друге – зближення предметних знань (тут інтеграція – засіб навчання). Інтеграція як мета навчання повинна дати дитині ті знання, які відображають взаємозв'язок окремих частин світу як системи, допомогти дитині з перших кроків навчання уявляти світ як єдине ціле, в якому всі елементи взаємопов'язані. Інтеграція також це засіб отримання нових уявлень на межі диференційованих знань, встановлення суттєвих зв'язків між ними. Вона спрямована на розвиток ерудиції, на оновлення вузької спеціалізації в навчанні. Водночас інтеграція не повинна замінити класичні навчальні предмети, вона має з'єднати знання, які отримують діти, в єдину систему.

Науковці (О. Алексенко, Ю. Колягін, Н. Светловська) цілком справедливо зазначають, що інтеграція передбачає наявність знань. Тобто перш ніж об'єднувати істотні властивості про об'єкт в одне ціле, необхідно спочатку сформулювати уявлення про ці властивості. Висловлені думки актуалізують проблему місця і ролі інтеграції як методичного явища, її можливостей в навчально-виховному процесі [6, 57].

Інтеграція передбачає встановлення структурно-логічних зв'язків між окремими дисциплінами, які об'єднують їх у єдину систему. Організація освітнього процесу на основі інтеграції може відбуватися на окремих заняттях (узагальнюючих) з певної теми, декількох тем різних курсів, циклу навчальних предметів або встановлювати взаємозв'язок між циклами.

У своїх працях О. Лосєв уперше пов'язав системність як світогляд з життям, тобто з практикою людини, а не тільки з об'єктом, з його пізнанням, як було досі. Таку точку зору на системність, у контексті людського життя, доцільно кваліфікувати як інтегрований підхід. Так, автор пише: «...багатомірне уже й саме життя. Я можу дивитися на дерево як ботанік, як естетик, як садівник, як лісничий, як заготівник лісу, як географ» [5, 225].

Ідея інтеграції в освіті є значним здобутком дидактики, оскільки за умови її успішного методичного впровадження реалізується мета якісної освіти. Тому інтеграція як вимога об'єднання в ціле компонентів об'єктів навчання є необхідним дидактичним засобом, за допомогою якого уможлиблюється створення в учнів цілісного уявлення про об'єкт, що вивчається, формується міжпредметна компетентність.

У Державному стандарті початкової загальної освіти, що ґрунтується на засадах компетентісного підходу, поняття міжпредметна компетентність визначається як «здатність учня застосувати щодо міжпредметного кола проблем знання, уміння, навички, способи діяльності та ставлення, які належать до певного кола навчальних предметів і предметних галузей».

Реформування сучасної освіти лежить на шляху подолання ізольованого викладання навчальних предметів і створення принципово нових навчальних програм, де освітній процес доцільно орієнтувати на інтегративний підхід [1].

У сучасній школі чинне місце належить міжпредметній інтеграції. Виокремимо шляхи її реалізації на уроках, зокрема математики у початковій школі:

- створення інтегрованих курсів – навчальних предметів, які адаптують для вивчення та інтегрують знання декількох наук або видів мистецтв (природничих – «Природознавство», суспільствознавчих – «Я у Світі», біологічних – «Основи здоров'я», музичне й образотворче мистецтво – «Мистецтво», та ін.);

- розроблення нових форм уроків (урок з міжпредметними зв'язками, інтегрований урок, бінарний урок) на уроках математики;

- впровадження навчальних проектів для вивчення математики;

- організація тематичних днів та тижнів математики.

За допомогою багатосторонніх міжпредметних зв'язків закладається фундамент для формування в учнів умінь комплексного бачення проблем реальної дійсності, різнопланових підходів до їх розв'язання [7, 11].

Інтегровані уроки – це уроки, які об'єднують блоки знань із різних навчальних предметів, що за навчальним планом викладаються як окремі навколо однієї теми з метою інформаційного та емоційного збагачення, сприймання, мислення, почуттів учня, що дає змогу пізнавати нове з різних сторін, досягати цілісності знань [4].

Мета інтегрованих уроків:

- формування в учнів цілісного світогляду про навколишній світ;

- активізація пізнавальної діяльності; підвищення якості засвоєння сприйнятого матеріалу;

- створення творчої атмосфери в колективі учнів; виявлення здібностей учнів та їх особливостей;

- формування навичок самостійної роботи школярів з додатковою довідковою літературою, таблицями між предметних зв'язків, опорними схемами;

- підвищення інтересу учнів до матеріалу, що вивчається;

- ефективна реалізація розвивально-виховної функції навчання.

Інтегрований підхід на уроках математики реалізує ідею: від цілісності діяльностей до системного цілісного знання про об'єкт, на основі якого виникла система різних видів діяльності. Інтегрований підхід на уроках математики забезпечує перенесення навиків мислення у ході розв'язання задач, вправ на життєві проблеми. Він дозволить навчити дітей бути більш інтелектуальними при підході до життєвих проблем.

Інтегрований підхід на уроках математики сприяє:

- підвищенню мотивації навчання,

- формуванню пізнавального інтересу учнів та цілісної наукової картини процесу або явища шляхом обрахунків,

- розвитку мовлення, формування вміння учнів порівнювати, узагальнювати, робити висновки, щодо використання того чи іншого алгоритму розв'язання задач,

- формуванню гармонійної та інтелектуально розвиненої особистості.

Отже, інтегрований підхід, на уроках математики, з одного боку, забезпечує цілісність практики, а з іншого – пізнавальну систему, яка й породжує відповідну їй практичну систему. Він дозволяє уникнути протиріч між розрізненими предметними знаннями і необхідністю їх комплексного застосування на практиці, у життєвих ситуаціях з якими зустрічається маленький школяр.

Список використаних джерел:

1. Бех І. Д. Інтеграція як освітня перспектива / І.Д. Бех // Початкова школа. – 2002. – № 5. – С. 5 – 7.
2. Гавриш Н. Інтегровані заняття : методика проведення / Наталя Гавриш. – К.: Шк. світ, 2007. – 128 с.
3. Колягин Ю.М. Об интеграции обучения и воспитания в начальной школе / Ю.М. Колягин // Начальная школа. – 1989. – № 3. – С. 52 – 53.
4. Концепція «Нова школа. Простір освітніх можливостей» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://mon.gov.ua/activity/education/zagalna-serednya/ua-sch-2016/>. – 40 с.
5. Лосев А.Ф. Проблема символа и реалистическое искусство/А.Ф. Лосев.–М.: Искусство, 1976. – 376 с.
6. Светловская Н. Об интеграции как методическом явлении и ее возможности в начальном обучении /

Н. Светловская // Начальная школа. – 1990. – № 5. – С. 57 – 60.

7. Иванчук М. Интегрований урок як специфічна форма організації навчання / М. Иванчук // Початкова школа. - 2004. - № 5. - С.10-13.

8. Національна доктрина розвитку освіти України в XXI ст. // Освіта України. - 2002. - № 33. - С. 4.

ВИМОГИ ДО ТВОРЧОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ВЧИТЕЛЯ У РАМКАХ КОНЦЕПЦІЇ «НОВА УКРАЇНЬСЬКА ШКОЛА»

М.Педченко, здобувач ступеня вищої освіти «бакалавр»

*Науковий керівник: Л.В.Любчак, кандидат педагогічних наук, доцент
Вінницький державний педагогічний університет імені Михайла Коцюбинського (Україна)*

REQUIREMENTS TO THE TEACHER'S CREATIVE ACTIVITY IN THE FRAMEWORK OF THE CONCEPT OF «NEW UKRAINIAN SCHOOL»

M.Pedchenko, third-year student

Vinnitsia Mykhailo Kotsiubynskyi State Pedagogical University (Ukraine)

***Анотація.** У статті з'ясовано сутність і структуру творчої діяльності вчителя. Визначено компоненти готовності педагога до творчої діяльності. Окреслено засади Нової української школи, а саме принципи педагогіки партнерства та ідеї дитиноцентризму. Акцентовано увагу на вимогах сучасного суспільства до професійно-творчих навичок учителів.*

***Ключові слова:** творчість, сучасний вчитель, нова українська школа, дитиноцентризм, педагогіка партнерства.*

***Abstract.** The article clarifies: the essence and structure of the teacher's creative activity; components of teacher's readiness for creative activity. principles of the new Ukrainian school (the principles of partnership pedagogy, the idea of childhood-centeredness) are considered. The emphasis on the demands of modern society on the professional and creative skills of teachers is placed.*

***Keywords:** creativity, modern teacher, New Ukrainian School, childhood-centeredness, partnership pedagogy.*

Аналіз наукової літератури, спостереження за поведінкою сучасних школярів, а також стрімкий розвиток інноваційних технологій дає підстави стверджувати, що у найближчій перспективі будуть цінуватися фахівці, які здатні нестандартно мислити, ставити перед собою цілі та досягати їх, долаючи перешкоди, творчо підходити до будь-якої справи, приймати непопулярні рішення; зможуть реалізувати себе як особистість згідно своїх потенційних можливостей.

Не дивлячись на ті зміни, які відбулися у суспільстві, школярі все ж таки здобувають застарілі знання, репродуктивними методами. Вчителі застосовують традиційні та догматичні засоби навчання та виховання. Педагогів деморалізує низький соціальний статус та рівень оплати праці. Вчитель не має справжньої мотивації до особистісного та професійного зростання. Багато педагогів ще не вміє досліджувати проблеми за допомогою сучасних засобів, працювати з великими масивами даних, робити і презентувати висновки, спільно працювати онлайн у навчальних, соціальних та наукових проектах тощо [5, 8]. Враховуючи це, педагог не може навчити дитину вільно почуватися у сучасному суспільстві, використовувати свої сили на покращення власного життя у майбутньому, нестандартно та креативно мислити та вчасно мобілізувати свої здібності.

Суспільство вимагає докорінних змін, які мають починатися ще зі школи, саме там мають працювати фахівці, які мають багаж творчих ідей, нестандартно мислять, які з легкістю відходять від уже усталених нормативів та шаблонів. Саме тому Міністерство освіти і науки України вирішило започаткувати грандіозний прорив у системі освіти держави, втіливши ці ідеї у проекті під назвою: «Нова українська школа». Для педагогів створюються спеціальні тренінги, заняття, курси, щоб допомогти їм позбутися радянських